

Áttekintés

Környezetvédelmi támogatás.

Finanszírozási stratégiák a vízügyi és környezeti infrastruktúra területén

Overview

Environmental Finance. Financing Strategies for Water and

Environmental Infrastructure

Hungarian translation

Az Áttekintések az OECD kiadványok kivonatos fordításai.

Az Online Könyvesboltban (www.oecd.org/bookshop) díjmentesen állnak
rendelkezésre.

Ez az Áttekintés nem hivatalos OECD fordítás.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT

GAZDASÁGI EGYÜTTMŰKÖDÉSI ÉS FEJLESZTÉSI SZERVEZET

Vezetői összefoglaló

Számos országban a környezetvédelmi célok elérésének az szab gátat, hogy nem megfelelően kerülnek felvetésre a célokhoz kapcsolódó pénzügyi kérdések: a környezetvédelmi célok megvalósításának költségei; e költségek minimalizálásának módja; valamint a költségek és a rendelkezésre álló erőforrások összehangolásából eredő kihívás. A kötet e feladatok delegálására nyújt egyfajta megoldást, különös tekintettel a beruházásigényes környezeti infrastruktúra, azaz a városi vízszolgáltatás, a szennyvízgyűjtés és –kezelés, valamint a szilárd kommunális hulladék területére. Eszerint a beruházás és pénzügyi vezetés terén alkalmazott szisztematikus, modellező megközelítés javítja a döntéshozatali mechanizmust és a szűkös erőforrások jobb kihasználását biztosítja. Ezen megközelítés alapjául szolgáló fő szempontok a valószerűség, a megfizethetőség és az erőforrások költséghatékony felhasználásának fontossága a környezetvédelmi célok megvalósítása során.

Az OECD és Dánia FEASIBLE (megvalósítható) néven kifejlesztett egy számítógépes döntéstámogató a pénzügyi stratégiák fejlesztésére, döntően a kelet-európai, kaukázusi és közép-ázsiai (EEACCA) valamint az EU csatlakozás előtt álló országokban és Kínában is. A FEASIBLE jelenleg már alkalmazható a vízszolgáltatás, szennyvíz és szilárd hulladék kezelés területén, a cél azonban az energiához kapcsolódó infrastruktúrára való kiterjesztése is. A program ingyenesen elérhető, valamint az OECD, a Dán Környezetvédelmi Hivatal és a COWI, a modellt kifejlesztő dán tanácsadó cég honlapján keresztül megszerezhető.

A FEASIBLE alapelve, hogy közérdekű célokat kövessen olyan területeken, mint a vízszolgáltatás és a szemétszállítás, meghatározza e célok eléréséhez szükséges költségeket és időbeosztást, valamint összevesse a kiadásszükségletet a rendelkezésre álló pénzügyi erőforrásokkal. Ez az elemzés a tervezett megvalósítási folyamat során rendszerint felfedi a ‘finanszírozási hiányt’, majd a FEASIBLE különféle forgatókönyveket készít e hiányok orvoslására. Ennek módjai: javaslattétel olyan intézkedési reformokra, melyek a célok megvalósítását alacsonyabb költségek mellett is lehetővé teszik; pótlólagos pénzügyi források lehetséges mobilizálási módjainak felfedése; a kitűzött célok fontossági sorrendjének felülbírálása; vagy a célok megvalósításához szükséges időszak meghosszabbítása.

A FEASIBLE fontos jellemzője a valószerűsége és megfizethetősége helyezett hangsúly. A modell képes a finanszírozás különböző, egymástól eltérő makrogazdasági feltételek mellett fennálló szintjeinek elemzésére (állami, magán, belföldi, külföldi), így ellenőrzésként használható az állami költségvetés részéről reálisan várható támogatások értékelésére. Segítséget nyújt továbbá a növekvő tarifák lehetséges szociális következményeinek felmérésére, meghatározva az ilyen áremeléseknek a háztartások jövedelmére kifejtett hatását. Ezen témákra összpontosítva a FEASIBLE alkalmazása több, mint technikai feladat: támogatja a környezeti infrastruktúrában érdekelt fő érdekelték közti párbeszéd és konszenzus létrejöttének folyamatát. Ily módon áthidalja az irányelvek meghatározása és végrehajtása közötti űrt.

Az eddig az EECCA országok számára készített elemzések azt mutatják, hogy a városi lakosság körében a vízellátásban, szennyvízkezelési és szilárd hulladékgazdálkodási szolgáltatásban részesülők aránya magasabb, mint más hasonló jövedelemszinttel bíró országok esetében, azonban ezek a szolgáltatások nem hatékonyan szervezettek, működtetésük és fenntartásuk igen költséges.

Ugyanakkor az ilyen típusú szolgáltatásnyújtásra vonatkozó jelenlegi rendelkezések pénzügyileg tarthatatlanok. Ennek következtében a legtöbb EECCA országban az infrastruktúra megfelelő működtetését és karbantartását - így például a kisebb javítások, az elhasználódott alkatrészek cseréje, kisebb tőkeinjekció és az elengedhetetlen rehabilitáció eseteit - krónikus tökehiány jellemzi. Ez vezetett a vagyontárgyak rendkívül gyors gazdasági és műszaki értékcsökkenéséhez. Korrigáló intézkedések híján e folyamat az infrastruktúra fizikai értelemben vett összeomlásához is vezethet, mely súlyos következményekkel jár az emberek egészségére, a környezetre, illetve a gazdasági tevékenységre egyaránt.

Az EECCA országokban tapasztalt helyzet komolysága alapvető reformot követel a környezeti infrastruktúra finanszírozásának szemléletmódjában, valamint az ehhez kapcsolódó irányelvek és intézményi rendelkezések terén. A lefedettségi terület és az infrastrukturális szolgáltatások szintjének minél nagyobb kiterjesztését célzó, túlságosan nagyratörő tervek helyett realitásabb, szerényebb tőkefejlesztő programokra van szükség, melyek az infrastruktúra kritikus elemeinek nélkülözhetetlen javításait és rehabilitációját is lehetővé teszik a hatékonyságból eredő hasznok maximalizálása érdekében (leginkább az energiaköltségek csökkentésével), azokon a határokon belül, amit a háztartások és az állami költségvetések megengedhetnek maguknak.

Még ezen szerényebb célok megvalósítása is komoly kihívást jelent az EECCA országok számára. A használati díjak jelentik majd a működési és karbantartási kiadások legfontosabb hosszútávú pénzügyi forrását, bár az alacsony jövedelmek sok EECCA országban nem elhanyagolható megfizethetőségi korlátot szabnak. Az állami költségvetés rövid- és középtávon rendkívüli fontossággal bír a rehabilitáció és a tőkeberuházások finanszírozásában, szociális védelmet nyújt és megkönnyíti a hitelhez jutást. Jóllehet, az infrastrukturális programoknak számos más, halasztást nem tűrő társadalmi prioritással kell versenyezniük. Ennélfogva a szűkös közpénzeket és állami támogatásokat stratégiaileg kell fontosság szerint rangsorolni; számos EECCA országban növelni kell majd mértéküket, amennyiben a Milleniumi Fejlesztési Célkitűzéseketl meg kívánják valósítani. A belföldi pénzügyi és tőkepiac jelentősége idővel nőni fog. A nemzetközi pénzügyi intézetek (NPI) továbbra is fontos szerepet játszanak majd a tőkeberuházásokban, valamint a pénzügyi és vezetési fegyelem támogatásában. A magánszektor szerepe éveken át sokkal inkább a vezetési szakértelem, mintsem a pénzügy terén lesz meghatározó.

Még ha a környezeti finanszírozási stratégiák (KFS) fejlesztése csak az elmúlt néhány évben kezdődött is el, már előidézett néhány jelentős irányvonalbeli változást az EECCA országokban. Novgorod Oblastban (Oroszország) a vízügyi szektorban hivatalosan a Regionális Kormány vezette be, s az Oblast és nemzetközi adományozók társfinanszírozásával megvalósított projekt portfóliók meghatározására használta a környezeti finanszírozási stratégiákat. A kommunális hulladék KFS Novgorod és Jaroslavl Oblast térségben a hulladékgazdálkodási tervek felülvizsgálatához vezetett, mely költséghatékonyabb regionális megoldások meghatározásával járt. Moldovában a KFS-t hivatalos eljárási dokumentumként alkalmazták, mely elősegítette a kifolyó szennyvízre vonatkozó szigorú normák enyhítéséről szóló kormányhatározat tervezetének kiadását. Kalinyingrádban (Oroszország) a KFS-t az Oblast és nemzetközi adományozók társfinanszírozásával megvalósított projekt portfóliók meghatározására alkalmazták. Ukrajnában a KFS-t egy átfogó vízügyi szektorbeli stratégia támogatására használták. Pszkovban (Oroszország) a KFS az infrastrukturális fejlesztési célokkal kapcsolatos eljárásbeli vitát keltett, melynek során a fejlesztési célokat pénzügyileg

1 A Milleniumi Fejlesztési Célkitűzések egyike szerint az ENSZ összes tagállama ígéretet tett arra, hogy 2015-re felére csökkenti a biztonságos, fenntartható ivóvízszolgáltatáshoz nem jutó lakosság arányát. A Johannesburgi Világcsúcson elfogadták továbbá, hogy 2015-ig felére csökkentik az alapvető szemétszállításban nem részesülő lakosság arányát is.

tarthatatlannak és valószerűtlennek minősítették. Grúzia és Kazahsztán térségében a KFS a nemzetközi pénzügyi intézetek és adományozók lehetséges társfinanszírozási megállapodásaival kapcsolatos tényfeltáró «realitás ellenőrzést» biztosított.

Az ezidáig összegyűjtött tapasztalatok arra engednek következtetni, hogy a környezeti finanszírozási stratégiák módszertana hasznos eszköz lehet a kormányok kezében a nemzeti vagy nemzetközi szinten egyeztetett célok elérését szolgáló tervek realista kialakításában. E következtetés alapjául az a feltételezés szolgál, miszerint a kormányoknak nem feladata az összes vagy a legtöbb kiadás finanszírozása, a projektek összességének vagy legnagyobb részének pénzügyi támogatása. Tarthatatlan megoldás arra építeni, hogy például az állami költségvetés finanszírozza a kollektív infrastruktúra működési és fenntartási költségeit. A kormány finanszírozással kapcsolatos fő szerepe azon irányelvek, szabályozási és intézményi keretek kialakítása, melyeken belül a felhasználók, pénzügyi piacok, tőkepiacok, helyi költségvetések és vállalkozások erőforrásai egymást kiegészítve mobilizálhatók, és a lehető legköltséghatékonyabb módon alkalmazhatók a kitűzött célok megvalósítása érdekében. Ennélfogva a finanszírozási stratégiák nemcsak a kormányzati költségvetés megtervezésében mutatkoznak hasznosnak, hanem javaslatot is nyújtanak arra vonatkozólag, hogyan lehetne átalakítani az egyéb köz- és magánfinanszírozó szereplők kapacitásaira és döntéseire ható eljárási eszközöket.

**Ez az *Áttekintés* egy OECD kiadvány kivonatos fordítása, mely eredeti formájában a következő angol címen került publikálásra:
Environmental Finance. Financing Strategies for Water and Environmental Infrastructure
© 2003, OECD.**

Az OECD kiadványai és az *Áttekintések* a www.oecd.org/bookshop/ címen állnak rendelkezésre.

*Írja be az "overview" szót a "Title search" mezőbe az Online Könyvesbolt honlapján vagy írja be a könyv angol címét (az *Áttekintések* az eredeti angol nyelvű könyvhöz vannak csatolva).*

Az *Áttekintések* készítését a Közügyi és Kommunikációs Igazgatóság jogi és fordítási csoportja végzi.

E-mail: rights@oecd.org / Fax: +33 1 45 24 13 91

© OECD, 2003

Ez az *Áttekintés* abban az esetben reprodukálható, ha megemlítsre kerül az OECD szerzői joga és az eredeti kiadvány címe.